

УДК 728.536:334.72 (477)

ОСОБЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МОТЕЛЬНИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

*Я. Фамуляк, архітектор, Т. Качура, менеджер
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Принципи функціонування автомобільного туризму, які існували раніше, нині застаріли й не відповідають ринковим вимогам. Вимагають дослідження питання нового підходу до формування організаційних структур як форми, яка забезпечує ефективний розвиток автомобільного туризму, підприємств, що входять до його складу, принципів їх функціонування. Конкуренція на внутрішньому й міжнародному туристських ринках визначає необхідність розробки спеціальних підприємств, пошуку шляхів формування підприємств автомобільного туризму, а також ефективної системи просування послуг на туристських ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті автори послуговуються публікаціями науковців і практиків з питань організації та формування системи сучасного сервісу автомобільного туризму [1; 2; 5]. На сьогодні видано низку постанов, рекомендацій і нормативних документів щодо поліпшення архітектурно-просторового середовища будівель курортно-рекреаційних і мотельних господарств.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – розглянути основні напрями організації та формування системи мотельних послуг і організаційно-економічного забезпечення якості та ефективності мотельного сервісу України, а також розробити принципи формування придорожніх комплексів і розвитку мережі підприємств автомобільного туризму як стратегічно важливої й ефективної ланки туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток туристичної галузі сьогодні – надзвичайно актуальний, оскільки туризм – один із важливих чинників виходу нашої економіки з кризи, стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету, підвищення зайнятості населення. Галузь виконує важливу роль у здійсненні широкомасштабних завдань із розбудови української державності, входження України до світового співтовариства, у культурному й духовному відродженні нації. Адже Україна має багаті туристичні можливості, розвинуту мережу авіаційних, залізничних, автомобільних, морських і річкових шляхів сполучення, вигідне для туризму місце розташування на перехресті шляхів між Заходом та Сходом.

Перші готелі (караван-сараї), як і сама професія з обслуговування мандрівників, виникли у далекому минулому більше ніж за 2 тис. років до н.е. в давньосхідній цивілізації. З часів Давньої Греції, й особливо Давнього Риму, отримали розвиток таверни – родоначальники готелів, призначених для мандрівних торговців і артистів, паломників і мандрівників. Складали переважно з обгороджування для коней і двоповерхової будівлі, в якій на першому поверсі розташовувалася таверна, на другому – спальні. Наступний помітний період у розвитку готельного господарства пов'язаний зі встановленням в Європі регулярної поштової й транспортної мережі на кінній тязі. Уздовж поштових трас розташовувалися підприємства, які були аналогічними сучасним мотелям. На відміну від сучасних мотелів, європейські придорожні готелі одночасно слугували центрами розваги для місцевих мешканців, де вони проводили час, вдаючись до різних азартних ігор (дартс, доміно, більярд, півнячі бої тощо).

У 20-х рр. ХХ ст. з крупних нововведень у готельному бізнесі слід назвати появу мотелю як принципово нового типу підприємства сфери гостинності, розрахованого на ночівлю не лише постояльця, а й його автомобіля. Проте широке поширення в Америці, а відтак і в Європі, мотелі отримали лише після Другої світової війни.

На теренах України корчми були зручні за часів подорожей на власних конях, але з кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст. вони поступово почали зникати, хоча існували ще досить довго як своєрідні установи з різними функціями – економічними, культурними й суспільними, і як невід'ємні елементи забудови, в архітектурі яких виразно прочитувалися особливості регіональної архітектури.

На сьогодні майже не залишилося будівель корчми того часу, а ті, що збереглися, не використовують за призначенням: вони закинуті, зруйновані, використовуються як житловий будинок або стоять у музеях просто неба і нагадують відвідувачам про свої першочергові функції.

Корчма – це первинний мотель, що пройшов чимало перебудов, але основну функцію – надання житла подорожнім – збережено. Спершу це була просто корчма, згодом заїжджа (заїжджий двір), потім такі функції виконувала поштова станція, і лише після Другої світової війни на території сучасної України почали з'являтися так звані придорожні мотелі.

Нині мотельне господарство в усьому світі поставлено на індустріальну основу і є галуззю економіки, яка забезпечує значні валютні надходження за рахунок розвитку іноземного та внутрішнього туризму. Те ж саме стосується розвитку підприємств харчування на основі розвитку туризму в країні. Готельне господарство, заклади харчування, транспорт, додаткові послуги, торгівля сувенірами – усе це відіграє провідну роль в

організації роботи тематичних парків і забезпечує неабиякий прибуток, тому є актуальним у кожній державі, яка планує зробити свою туристичну галузь прибутковою.

Мотель – готельний комплекс, що складається з готелю й майданчика або гаража-стоянки для тимчасового зберігання легкових автомобілів. Розміщується за межами міста вздовж автошляхів, як правило, в одно-двоповерховому будинку або в частині будинку з окремим входом. Окрім умов паркування, може надавати послуги з технічного обслуговування автомобілів [1; 3; 5]. Розвиток мотелів пов'язаний із розвитком транспортних комунікацій, а також посиленням та інтенсифікацією політичних й економічних зв'язків. Паралельно змінювався й набір приміщень готельних комплексів, розвивалася їх спеціалізація [1]. Мотелі потенційно є одними з найпривабливіших і найпотрібніших об'єктів як для внутрішніх, так і для іноземних туристів. Проте застаріла матеріальна база й недосконалі методи управління не дають змоги багатьом закладам працювати на повну потужність, що передусім пов'язано з недосконалістю класифікації засобів розміщення.

Відомо, що в проектуванні й будівництві мотелів у нашій країні порівняно з країнами заходу помітна суттєва різниця. Насамперед це функціональне призначення самого мотелю. Якщо в країнах Заходу з високим ступенем автомобілізації мотель виконує здебільшого функцію придорожного мотелю і тільки в курортних місцевостях його використовують для потреб рекреації, то в нашій країні це заклади масового відпочинку, які використовують з рекреаційною метою незалежно від їх розміщення. Друга відмінність полягає в тому, що на будівництво таких закладів у країнах бізнесу нерідко впливають комерційні цілі, котрі покладено в основу цих або інших планувальних і просторових вирішень.

Проаналізуємо сучасну сувору вітчизняну придорожно-готельну дійсність. Розподіл цих закладів на автошляхах украї нерівномірний. Неможливо пояснити, чому на одній ділянці траси їх так багато, а на іншій взагалі немає, хоча транспортний потік тут великий.

Туризм є однією з найбільших і найдинамічніших галузей світової економіки, у багатьох країнах – надійне джерело поповнення бюджету, зайнятості населення, вирішення багатьох соціально-економічних проблем. Ринкова частка України у 2004 році становила 3,8 % міжнародних туристських прибуттів в Європі, причому ринкова частка доходів України від міжнародного туризму становила лише 0,3 %. Це найменший показник серед європейських країн. Дохід від міжнародного туризму на одного мешканця України становить 24,0 дол. США. Україна за рівнем розвитку мотелів у п'ять раз відстає від середніх показників у Європі, майже втричі –

від країн Центральної Європи, хоча в 1,2 рази перевищує показники, середні для СНД. Тільки цього вже достатньо, щоб зрозуміти, наскільки актуальною є тема сучасного об'ємно-планувального рішення мотелю.

Зараз у світі удосконалюють видову структуру туризму. Нині популярні традиційні форми організації відпочинку, що передбачають набір екскурсій і видовищних заходів. Туризм стає дедалі активнішим. Найперспективнішими видами галузі є конгресовий, бальнеологічний, спортивно-полювальний. Досить популярний спеціалізований туризм, що об'єднує людей за однорідними фаховими інтересами. Розвивається й індивідуальний туризм, що дає змогу диференціювати підходи до кожного туриста.

Ще за часів своїх перших прототипів так звані постійні двори створювали передусім з метою відпочину у пристойних умовах. Поступово почали спостерігати за настроєм і враженнями постояльців, оскільки задоволення потреб споживача – особливість і основна діяльність найкращих мотелів світу. Сьогодні в умовах нових тенденцій на ринку індустрії гостинності вони мають унікальну можливість ще більше піднести свої престиж і репутацію за рахунок поліпшення стандартів обслуговування, які б відповідали найвищим сучасним вимогам.

Автомобільний туризм – один із популярних і традиційних видів. Нині Україна значно відстає і від раніше існуючих рівнів, і від вимог міжнародних стандартів щодо туризму. Водночас подальший розвиток галузі стримує відсутність належної інфраструктури, відповідних сервісних умов, що у свою чергу позначається на рівні якості обслуговування туристів. Стан розвитку галузі не відповідає потенційним можливостям держави, яка має все необхідне для розвитку туристської індустрії: природні умови, історико-культурні та матеріальні ресурси. І сьогодні галузь посідає незначне місце в економіці України порівняно з країнами розвинутої економіки.

Останнім часом на розвиток туристичної інфраструктури дедалі більше впливають природно-географічні, демографічні, соціально-економічні, екологічні, історико-культурні, науково-технічні та інші чинники. Отож, у недалекому майбутньому можна чекати на розвиток нових проектів мотельних комплексів в Україні. Це досить перспективний тип будівництва, який має попит у світі.

Висновки. Аналіз чинників розвитку інфраструктури туризму, узагальнення зарубіжного досвіду підтверджують необхідність комплексного підходу до вивчення проблем галузі та розробки і впровадження механізмів, що базуються на якісному задоволенні потреб туристів через систему мотельних підприємств. Дослідженням виявлено

основні чинники стримування розвитку інфраструктури туризму, що пов'язані, передусім, із недосконалим податковим законодавством; відсутністю ефективної реклами туристсько-рекреаційних можливостей України на державному рівні; низькою якістю та вузьким асортиментом мотельних послуг за недостатнього використання відповідних соціологічних досліджень; недостатньою підтримкою з боку держави тощо.

На основі аналізу стану та рівня розвитку інфраструктури туризму в умовах ринкової економіки обґрунтовано необхідність модернізації підприємств мотельного господарства, підвищення якості послуг завдяки використанню комплексних соціологічних досліджень і впровадженню нових моделей управління.

Вивчення досвіду розвитку мотельних підприємств у зарубіжних країнах дає підстави стверджувати, що світове мотельне господарство, незважаючи на негативний вплив економічних, соціальних та політичних криз, залишається стабільною і прибутковою галуззю економіки.

Методами маркетингових досліджень визначено пріоритетні напрями розвитку мотельних підприємств, що передбачають впровадження нової системи класифікації засобів розміщення туристів; впровадження уніфікованих технологій і комплексної автоматизації технологічних процесів; підвищення рівня сервісу впровадженням основоположних стандартів у діяльність підприємств туризму. Специфікою вітчизняного ринку мотельних послуг є недостатнє використання міжнародного досвіду з питань їх сертифікації. Окрім того, маркетинговий аналіз якості послуг – поодинокий випадок на ринку готельних підприємств.

Бібліографічний список

1. Лінда С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд : навч. посіб. / С. М. Лінда – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. – 608 с.
2. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений / под общ. ред. И. Е. Рожина и А. И. Урбаха. – М. : Стройиздат, 1985. – 526 с.
3. Будинки та споруди. Готелі : ДБН В.2.2-20:2008. – К. : Мінрегіонбуд України, 2009. – 54 с.
4. Містобудування. Планування та забудова міських і сільських поселень : ДБН 360-92** – К. : Держкоммістобудування України.
5. Духовный В. И. Мотели и кемпинги / В. И. Духовный. – М. : Стройиздат, 1975. – 123 с.

Фамуляк Я., Качура Т. Особливість формування підприємств мотельних господарств в Україні

Описано історію виникнення й розвитку мотельних комплексів у країнах світу, відмінності та способи поширення ідей будівництва об'єктів туризму на території України. Виявлено основні чинники стримування розвитку інфраструктури туризму в умовах ринкової економіки. Методами маркетингових досліджень визначено пріоритетні напрями розвитку мотельних підприємств.

Ключові слова: примагістральні споруди, корчма, мотель, туризм, автомобільний туризм, маркетинг.

Famulyak Ya., Kachura T. The feature of the forming motel enterprises in Ukraine

The history of motel complexes appearance and development in the countries of the world is described. The differences and ways to spread the ideas of building the tourism objects in Ukraine are found.

The main deterrent to the development of tourism infrastructure in a market economy is revealed. The priority directions of motel enterprises development by methods of marketing research are specified.

Key words: road building, motel, barrel house, tavern, tourism, marketing, automobile tourism.

Фамуляк Я., Качура Т. Особенности формирования предприятий мотельных хозяйств в Украине

Описаны история возникновения и развития мотельных комплексов стран мира, различия и способы распространения идей строительства объектов туризма на территории Украины. Показаны основные факторы удерживания развития инфраструктуры туризма в условиях рыночной экономики. Методами маркетинговых исследований определены приоритетные направления развития мотельных предприятий.

Ключевые слова: примагистральные сооружения, корчма, мотель, туризм, автомобильный туризм, маркетинг.